

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». Міжнародний документ від 01.01.2012 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_050/page2.
2. П(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Затверджено Наказом МФУ від 18.10.1999р. № 242: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.
3. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1995 №3689-ХІІ: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

УДК 336:334.02

БАГАТОРІВНЕВИЙ ЗАХИСТ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Слатвінський М.А. – к.е.н, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Одним із перспективних напрямів ризик-менеджменту, який дозволяє сформувавши високий рівень захисту фінансових установ, є впровадження моделі їх багаторівневого захисту. Вона відповідає принципам ефективності використовуваних ресурсів та дозволяє підвищити прибутковість фінансових установ шляхом зосередження уваги на зонах підвищеного ризику та формування декількох кіл захисту, що спроможні забезпечувати високий рівень протистояння зовнішнім загрозам.

В цьому контексті ризик-менеджмент має розглядатись як процес планування, організації, регулювання, координації та контролю, що враховує на основі постійного моніторингу різного ступеня впливу на ризики з метою перешкодження їх виникнення або зведення до мінімуму їх негативного впливу на фінансову установу. Ефективного застосування цих дій потребує формування системи менеджменту на основі побудови багаторівневої системи захисту.

Окремим етапом, який потребує окремої уваги, є система внутрішнього контролю у фінансовій установі. Це процес, який здійснює її менеджмент або інші уповноважені особи, призначений для гарантування досягнення поставлених цілей, дотримання процедур та належного формування звітності. Внутрішній контроль є невід'ємною частиною системи ризик-менеджменту, оскільки дозволяє менеджменту фінансової установи скористатися можливостями ризикових ситуацій, та протистояти загрозам, пов'язаними з ними.

Взаємозв'язок ризик-менеджменту та внутрішнього контролю проявляється в тому, що перед прийняттям рішень необхідно враховувати ризики, на виявлення яких контроль і має бути спрямований. Однак контроль має бути гнучким, тобто адаптованим до змінних умов оточуючого середовища, для того щоб організація відреагувавши на ризики,

змогла досягнути поставлених цілей. Оскільки ризиком повністю неможливо управляти, то існуюча система контролю має надавати можливість адекватно реагувати на зміни, підвищити стійкість організації до негативних обставин та готовність до непередбачуваних ситуацій.

Необхідний результат система ризик-менеджменту та внутрішнього контролю можуть дати, будучи інтегровані в систему управління фінансовою установою. Для цього необхідне:

- використання системи ризик-менеджменту у відповідності зі стандартами та/або рішенням керівництва фінансової установи;
- встановлення критеріїв ризику та визначення системи внутрішнього контролю на основі виробленої стратегії ризик-менеджменту;
- забезпечення врахування ризиків на всіх рівнях планування та контролю фінансової установи;
- спостереження за змінами у внутрішньому та зовнішньому середовищі установи, визначення їх впливу на цілі установи і перегляд рішень у відповідності із принципами політики ризик-менеджменту;
- перевірка ефективності системи ризик-менеджменту на постійній основі;
- використання ризик-менеджменту та системи внутрішнього контролю для досягнення організацією власних стратегічних та тактичних цілей, для чого вони мають бути вбудовані в систему управління установою.

Для поєднання системи ризик-менеджменту із засобами внутрішнього контролю фінансової установи можуть бути використані моделі багаторівневого захисту від ризиків. Найбільш відомими є дві: модель трьохлінійного захисту ACCA [2] та модель COSO, яка включає п'ять взаємопов'язаних компонентів [3].

Як можна побачити в табл. 1, незважаючи на доведену їх ефективність, вони в

процесі застосування мають суттєві відмінності, що може забезпечити прийнятність їх використання відповідно до сфери діяльності організації, її цілей та умов функціонування.

Отже, на основі розгляду моделей ACCA та COSO можна стверджувати, що ефективний

ризик-менеджмент для фінансових установ має включати систему ризик-менеджменту як складову управління установою у взаємозв'язку із внутрішнім контролем (рис. 1). Ця система має підпорядковуватись цілям та особливостям функціонування організації.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз моделей багаторівневого захисту

Ознаки \ Моделі	ACCA	COSO	ISO 31000
Концепція ризик-менеджменту	Загальний підхід до управління ризиками	Власна система ризик-менеджменту	Загальний підхід до управління ризиками
Механізм ризик-менеджменту	Єдина система ризик-менеджменту	Єдина система ризик-менеджменту	Загальна концепція та лінійний процес ризик-менеджменту
Типи ризиків	Негативні	Негативні	Позитивні та/або негативні
Ймовірність виникнення ризику	Виходить з наявності ризику	Виходить з наявності ризику	Виникнення ризику залежить від досягнення поставлених цілей
Наявність вигід від ризику	Ризик настання негативних подій	Ризик і можливості	Можливості є джерелом ризику
Характер процесу ризик-менеджменту	Послідовний процес	Послідовний процес	Повторюваний процес

Джерело: розроблено автором на основі [2; 3; 4]

Рис. 1. Взаємозв'язок між ризик-менеджментом та внутрішнім контролем

До моделі має бути включено два блоки: ризик-менеджмент (містить визначення ризикових подій, оцінювання ризиків, управління ризиками) та елементи внутрішнього контролю (контроль оточуючого середовища, управління, інформаційні комунікації та моніторинг).

Бухгалтери з управлінського обліку в більшості фінансових установ мають відігравати ключову роль при плануванні, реалізації, виконанні, оцінці та вдосконаленні ризик-менеджменту і внутрішнього контролю:

1) завдяки їх місцю та ролі у системі

менеджменту фінансових установ вони спроможні налагодити взаємодію ризик-менеджменту та внутрішнього контролю у всій організації, а також забезпечити їх інтеграцію в організаційну структуру управління відповідної установи;

2) будучи відповідальними за надання релевантної та достовірної інформації для прийняття рішень та процесів контролю, можуть надавати належну інформаційно-аналітичну підтримку лінійного управління в системі взаємодії ризик-менеджменту – внутрішній контроль;

3) несучи відповідальність за стан

управління та контролю фінансової діяльності, можуть відігравати провідну роль у впровадженні ланки ризик-менеджмент – внутрішній контроль в систему управління фінансовою установою та реалізацію заходів на цій основі, спрямованих на досягнення фінансових цілей установи;

4) проводячи аудит діяльності фінустанови можуть підвищувати ефективність ризик-менеджменту і вдосконалювати структуру

та функціонал внутрішнього контролю.

Розглянута структура та функціональність багаторівневого захисту дозволяє ефективно управляти ризиками та здійснювати внутрішній контроль, що є основою стійкого розвитку фінустанови, що обумовлює необхідність подальших досліджень в частині розробки концепції та методичних інструкцій з корпоративного управління, ризик-менеджменту та внутрішнього контролю.

Список використаних джерел:

1. Burden P. Three lines of defense model, ACCA IA Bulletin, February, 2008, http://archive.newsweaver.com/accaibulletin/newsweaver.co.uk/accaibulletin/e_article00102615464e4.html.
2. Anderson D. J., Eubanks G. Leveraging COSO across the three lines of defense – Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, 2015, <https://www.coso.org/Documents/COSO20153LOD.pdf>
3. Менеджмент ризику. Методи оцінки ризику (IEC 31010 Risk management – Risk assessment techniques), <https://www.iso.org>.

УДК 336.74:[005.3:658.15

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Гордополов В.Ю. – к.е.н., доцент, Петрина І.В. – студентка
Київський національний торговельно-економічний університет

Необхідність проведення аналізу грошових потоків зумовлено обмеженістю грошових ресурсів на підприємствах, нестійким фінансовим станом багатьох підприємств, ризиком втрати платоспроможності й іншими внутрішніми і зовнішніми факторами.

Теоретичному обґрунтуванню й практичному вирішенню питань аналізу грошових потоків підприємств присвячена значна кількість наукових праць зарубіжних економістів таких, як Є. Брігхем, Е. Нікхбахта, А. Гроппеллі, Т. Райса, В.В. Бочарова, Л.Н. Павлової, Г.В. Савицької, а також праць вітчизняних вчених, як І.О. Бланка, О.В. Єрмошкіної, Г.Г. Кірейцева, Л.О. Лігненко, А.М. Поддєрьогіна, О.О. Терещенка, Р.Б. Тяна та інших економістів. Інтерес до дослідження питань аналізу грошових потоків підприємств пов'язаний із їх надзвичайною важливістю в забезпеченні стабільної діяльності та фінансової стійкості підприємств, впливом на функціонування всіх структурних підрозділів підприємства, високою чутливістю до багатьох факторів. (1)

Метою статті є удосконалення методики аналізу грошових потоків підприємства обґрунтування доцільності систематизації сукупності показників, що використовуються при здійсненні.

Сутність грошового потоку безпосередньо пов'язана з витрачанням та надходженням коштів під час роботи підприємства, у процесі якої потрібно

забезпечити ефективне використання цих коштів та своєчасне погашення боргових зобов'язань.

Грошовий потік підприємства - це сукупність розподілених за окремими інтервалами певного періоду часу надходжень і виплат коштів, що генеруються його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний із факторами часу, ризику та ліквідності. (2)

Дослідження діяльності з позиції охоплення грошовими потоками всіх напрямів та аспектів роботи суб'єкта господарювання має надзвичайно важливе значення для його стабільного та результативного функціонування, що обумовлює широкий спектр критеріїв класифікації грошових потоків.

Необхідно відзначити, що вчені по-різному оцінюють необхідність і значимість систематизації грошових потоків за певною класифікаційною ознакою. Так, наприклад, Бланк І.О. (3) у своїх публікаціях виділяє найбільшу кількість подібних ознак (дев'ятнадцять), включаючи деякі нестандартні критерії, які не зустрічаються в роботах інших авторів. (4) Вважаємо за доцільне додати класифікаційну ознаку - за напрямом використання у фінансово-господарській діяльності підприємства. Грошовий потік відповідно до цієї ознаки розподіляється за основними напрямками діяльності, яка безпосередньо фінансується для забезпечення оптимізації виробничо-управлінських процесів (придбання матеріалів, розрахункові і кредитні операції, оплата праці персоналу (виробничого,